

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНІЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA</i> <i>SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54

Мусієнко Н. О., Поспелова Г. Д.	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	56
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р. Лавріненко І.Г. Лісовий В.М.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPodium QUINOA</i> L.) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НІШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA</i> L.) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Роща Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea</i> L.) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96

4. Бараболя О. В. Виробництво сільськогосподарської продукції в умовах повномасштабної війни: виклики та перспективи. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої ювілейним датам: 160-річчю Полтавського товариства сільського господарства, 105-річчю Полтавського державного аграрного університету, 90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022), м. Київ 17–18 вересня 2025 р. / НААН, ННСТБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, ДДСГДС НААН, НСД МІП ім. В. М. Ремесла НААН, МОН, ПДАУ, ГС «Полтавське т-во с.-г.», ПП «Агроекологія». Київ, 2025.
5. Грицаєнко З. М., Підан Л. Ф. Забур'яненість та врожайність посівів соняшнику за різних способів застосування гербіцидів Дуал Голд 960, Фюзилад Форте 150 і регулятора росту рослин Радостим. Вісник Уманського Національного Університету садівництва. 2014. №1. С. 54-59.
6. Дяченко О. В. Шляхи підвищення урожайності соняшнику в умовах сучасних інтеграційних процесів України [Електронний ресурс]. URL : www.nbuv.gov.ua.
7. Лихочвор В. В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 808 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО

Барат М. Ю., Баган А. В.

Полтавський державний аграрний університет

Ріпак озимий є однією з найважливіших олійних культур сучасного світового та українського землеробства. Його значення обумовлене не лише високою економічною цінністю, але й різноманітністю використання.

Світові тенденції розвитку аграрного виробництва засвідчують стале зростання попиту на ріпакову олію та шрот, а також на біопаливо, яке виробляється на основі насіння цієї культури.

В Україні ріпак входить до числа основних експортних позицій аграрної продукції, забезпечуючи стабільні валютні надходження та сприяючи інтеграції держави у світовий ринок олійних культур [6].

Особливу актуальність дослідження ріпаку озимого визначають також екологічні та агрономічні чинники. Як попередник у сівозмінах ріпак забезпечує зменшення поширеності хвороб і шкідників зернових культур, сприяє покращенню структурного стану ґрунту та його поживного режиму.

Проте сучасні кліматичні зміни, що проявляються у нестабільності температурних режимів, дефіциті ґрунтової вологи та підвищенні частоти експериментальних погодніх явищ, значною мірою впливають на ефективність технології вирощування ріпаку озимого. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в адаптації та вдосконаленні агротехнологічних прийомів, які забезпечать високу продуктивність культури за умов сталого розвитку землеробства [1].

В Україні здійснено значний обсяг робіт із створення сортів та гібридів,

удосконалення систем удобрення та захисту рослин. Водночас питання інтегрованого підходу до вирощування ріпаку озимого, з урахуванням сучасних викликів кліматичної та економічної природи, залишаються недостатньо розкритими. Саме тому обґрунтування й розроблення адаптованих елементів технологій вирощування є важливим науковим і практичним завданням.

Вирощування ріпаку озимого як стратегічної олійної культури є предметом широкого наукового інтересу, що відображено в численних дослідженнях як в Україні, так і за кордоном.

У дослідженнях основна увага приділяється удосконаленню технології вирощування, зокрема нормам та строкам сівби, системам удобрення, захисту від шкідників та хвороб, а також підбору сортів і гібридів адаптованих до певних ґрунтово-кліматичних умов. Вітчизняні науковці у своїх дослідженнях наголошують на важливості раціонального використання системи удобрення, інтегрованого захисту рослин та агроекологічного підходу до вирощування даної культури [2, 4].

Подальший розвиток виробництва насіння ріпаку та підвищення його якості можливий насамперед завдяки створенню й впровадженню у практику сортів та гібридів нового технологічного рівня, а також удосконаленню технології їх вирощування. Це забезпечить більш повне розкриття генетичного потенціалу, закладеного під час їх створення [5].

Основні завдання та напрями селекції ріпаку повинні враховувати потреби конкретного регіону з його біотичними та абіотичними умовами.

Строки сівби мають вирішальне значення для продуктивності ріпаку озимого. Оскільки визначають тривалість осіннього вегетаційного періоду та рівень підготовки рослин до перезимівлі.

За оптимальних строків формуються добре розвинені розетки з 6-8 справжніми листками та міцна коренева система, що забезпечує високу зимостійкість і рівномірний розвиток посівів навесні [4].

Запізнiла сiвба призводить до зрiджених i ослаблених сходiв, якi гiрше витримують низькi температури, що знижує врожайнiсть. Надто рання сiвба, своєю чергою, може спричинити переростання, пiдвищення ураженостi хворобами та вилягання посiвiв [2].

В останні роки у сільському господарстві дедалі ширше використовують ріст-регулюючі препарати, які використовують для обробки насіння або обприскування вегетуючих рослин. Поряд із цим активно впроваджуються бактеріальні препарати азотфіксуючої та фосфорномобілізуєчої дії. Вони є концентратами симбіотичних чи асоціативних штамів бактерій, що мешкають у зоні кореневої системи, фіксують азот і передають його рослинам, а також завдяки своїм метаболізмам розчиняють мінеральні форми фосфору, роблячи їх доступними для живлення.

Розробка нових підходів заснованих на використанні біопрепаратів, визначається як перспективний напрям біологічної та агрономічної науки.

Завдяки їм можливо цілеспрямовано впливати на ключові фізіологічні процеси рослин, максимально розкривати потенціал сортів, закладений природою та селекцією.

Важливою властивістю біологічних препаратів є їх здатність підвищувати стійкість рослин до стресових умов – різких коливань температур, токсичного впливу пестицидів, а також ураження шкідниками та хворобами [3].

Отже, елементи технології вирощування ріпаку озимого мають наукове обґрунтування та потребують подальшого вивчення з урахуванням конкретних ґрунтово-кліматичних умов й сучасних викликів аграрного виробництва.

Бібліографія:

1. Блашук М. І., Тищенко Л. Д. Науково-практичні рекомендації по вирощуванню ріпаку. Черкаський інститут АПВ. 2010. 30 с.
2. Вишнівський П. С. Вплив строків сівби та системи удобрення на перезимівлю ріпаку озимого. *Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Землеробство»*. 2010. Вип. 83. С. 78-81.
3. Волощук О. П., Волощук І. С., Косовська Р. Ю. Вплив передпосівної обробки насіння та позакореневого підживлення рослин рістрегуляторами на перезимівлю ріпаку озимого. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво : міжвід. темат. наук. зб.* 2012. Вип. 54 (І). С. 15-25.
4. Мазур В. А., Мацера О. О. Аналіз структурних елементів урожайності рослин озимого ріпаку залежно від впливу удобрення та строку посіву. *Збірник наукових праць ВНАУ: Сільське господарство та лісівництво*. № 9. 2018. С. 41-50.
5. Рожкован В. Вітчизняні сорти озимого ріпаку. Озимий ріпак від А до Я (спецвипуск). *Пропозиція : укр. журнал з питань агробізнесу*. Київ : ТОВ «Юнівест Медіа», 2013. С. 12-13.
6. Чехов С. Аналіз пропозиції на вітчизняному ринку насіння ріпаку. *Економічний дискурс. Міжнародний збірник наукових праць*. Вип. 1. 2016. С. 51-60.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (*Lonicera caerulea* L.) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ

Барат Ю. М., Дудка Є. О.

Полтавський державний аграрний університет

Жимолость голуба (*Lonicera caerulea* L.) упродовж останніх років дедалі активніше розглядається як перспективна культура для промислового садівництва в Україні. Підвищений інтерес до неї зумовлений кількома важливими чинниками: раннім дозріванням плодів, їх високою біологічною цінністю, стійкістю рослин до несприятливих кліматичних умов, а також зростаючим попитом на ягідну продукцію з функціональними властивостями.

Однією з ключових переваг жимолості є надзвичайно ранній термін досягання ягід. У більшості сортів плоди досягають на 7–10 днів раніше, ніж у суниці садової, що забезпечує їй виняткове ринкове значення. Саме рання